

ΤΟ ΒΗΜΑ

Γνώμες

Το παράδοξο του χρέους

Βέττας Νίκος

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: 28/05/2017, 05:45 | ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ: 28/05/2017, 05:45

Το ότι δεν δόθηκε, την προηγούμενη εβδομάδα, η υποτιθέμενη οριστική λύση στο ζήτημα του δημόσιου χρέους εξέπληξε μόνο όσους δεν κατανοούν τη δυναμική και το βάθος της ελληνικής κρίσης. Ομως, το ότι καθυστερεί και πάλι η συμμετοχή στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης και γενικότερα η διασαφήνιση των όρων βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης της οικονομίας είναι αρνητική εξέλιξη. Σχετικά με τις αναμενόμενες εξελίξεις, είναι χρήσιμο να ανατρέξουμε στους βασικούς περιορισμούς. Η σύνθεσή τους ορίζει ένα μονοπάτι για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, που είναι ορατό αλλά, τουλάχιστον προς το παρόν, μάλλον στενό και από οικονομική και από πολιτική άποψη.

Ας δούμε πρώτα τα κίνητρα των πιστωτών. Η επιβάρυνση της εξυπηρέτησης του χρέους για το δημόσιο ταμείο της χώρας μας βραχυπρόθεσμα είναι σχετικά μικρή και η οικονομία μας μπορεί να αντέξει το βάρος. Ομως, όσο υπάρχουν ερωτηματικά για την εξυπηρέτηση του χρέους και, γενικότερα, τον τρόπο χρηματοδότησης της οικονομίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, οι επενδύσεις που είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη θα καθυστερούν. Από αυτή την άποψη, μεγαλύτερη σαφήνεια για τον μελλοντικό σχεδιασμό είναι απαραίτητη.

Ομως, αν και αυτή η αρνητική επίδραση στις επενδύσεις μάλλον γίνεται κατανοητή, ο βασικός λόγος που δεν περιγράφεται τώρα οριστική λύση για το χρέος δεν είναι τόσο οι πολιτικοί περιορισμοί στις χώρες που λειτουργούν ως πιστωτές, που είναι ασφαλώς υπαρκτοί, όσο η έλλειψη εμπιστοσύνης. Για πολλούς, το χρέος είναι ο μόνος μηχανισμός ώστε οι ελληνικές κυβερνήσεις, η σημερινή και οι επόμενες, να μην ανατρέψουν την πολιτική προσαρμογής. Ασχετα με το αν έχουν δίκιο ή όχι, πιστεύουν πως με βάση την εμπειρία πριν από την κρίση όσο και κατά τη διάρκειά της, χωρίς έναν μοχλό πίεσης και αυστηρή εποπτεία, η ελληνική οικονομία θα εκτροχιαστεί εκ νέου.

Εμφανίζεται λοιπόν ένα, ίσως, παράδοξο σχήμα. Η ανάπτυξη της οικονομίας είναι το μεγάλο ζητούμενο, φυσικά για τη χώρα μας αλλά ακόμη και για τους πιστωτές που θέλουν να πάρουν πίσω τα χρήματά τους. Για αυτήν χρειάζονται και επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις. Οι επενδύσεις δεν θα έρθουν σε μεγάλη κλίμακα αν υπάρχει αβεβαιότητα για τους όρους χρηματοδότησης της οικονομίας στο μέλλον. Θεωρείται όμως πως αν υπάρξει από την αρχή διαύγεια για τη μελλοντική πορεία του χρέους, δεν θα υπάρχουν κίνητρα για μεταρρυθμίσεις.

Αν ακολουθήσουμε αυτή τη λογική, οι απαραίτητες ρυθμίσεις για το ελληνικό δημόσιο χρέος θα γίνονται σταδιακά και υπό όρους. Για αυτόν τον λόγο, οι ρυθμοί ανάπτυξης τα επόμενα χρόνια μπορεί να είναι θετικοί αλλά όχι πολύ υψηλοί. Μόνο αν υπάρξει σημαντική βελτίωση της εμπιστοσύνης θα μπορεί να επιταχυνθεί αυτή η διαδικασία. Αλλωστε, δεν πρέπει να λησμονείται πως η άρση των κεφαλαιακών ελέγχων αποτελεί ουσιώδη ενδιάμεσο στόχο για την ανάπτυξη, που για να δρομολογηθεί πρέπει να υπάρξει ακριβώς αυτή η βελτίωση της εμπιστοσύνης. Επίσης, η επιμονή για συμμετοχή του ΔΝΤ στο πρόγραμμα αντανακλά απολύτως αυτήν ακριβώς την έλλειψη

εμπιστοσύνης.

Βέβαια, οι πιστωτές είναι και εταίροι στην Ευρώπη και ενδιαφέρονται άμεσα για αυτήν. Ακόμη και όσοι ασπάζονται την ορθοδοξία της δημοσιονομικής πειθαρχίας, αντιλαμβάνονται τα όρια που υπάρχουν ώστε να λειτουργήσει η Ένωση. Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και οι δημοσιονομικά ισχυρές χώρες, αντιλαμβάνονται πως δεν θα υπάρχουν μεγάλα περιθώρια αν αποτύχει η πολιτική στη Γαλλία τα επόμενα λίγα χρόνια, καθώς τότε θα κλυδωνιστεί όλο το οικοδόμημα. Σε συνδυασμό με τις δράσεις της ΕΚΤ, και ως απόκριση στο Brexit, πρέπει να αναμένονται δράσεις συναίνεσης μετά το φθινόπωρο, κυρίως με πρωτοβουλία του γαλλογερμανικού άξονα. Ασχετα με το αν τελικά αυτή η πολιτική θα επιτύχει, η Ελλάδα μπορεί να επωφεληθεί αν τοποθετηθεί κατάλληλα.

Φυσικά, το πιο ουσιώδες ζήτημα είναι η κατάσταση της ίδιας της ελληνικής οικονομίας. Η εμπέδωση της δημοσιονομικής σταθερότητας είναι πολύ σημαντική βάση. Όμως, οι πολιτικές που ακολουθούνται δεν μειώνουν επαρκώς το βάρος της επίπτωσης λειτουργιών του κράτους στην οικονομία ούτε προωθούν το άνοιγμά της στο εξωτερικό και σε νέα επιχειρηματικότητα. Ως αποτέλεσμα, η προσαρμογή είναι εξαιρετικά αργή και μπορεί εύκολα να ανατραπεί.

Συνθέτοντας τα παραπάνω, ορίζεται ένα μονοπάτι που από τη σημερινή βάση μπορεί να οδηγήσει ανοδικά την οικονομία. Τα όριά του συνθέτουν η διατήρηση σχετικά υψηλών πλεονασμάτων ώστε να μην εμφανιστούν νέες ανάγκες χρηματοδότησης όσο θα ολοκληρώνεται το τρέχον πρόγραμμα και οι όποιες επεκτάσεις του, σε συνδυασμό με σταδιακή έξοδο στις αγορές και με επιμονή σε πολιτικές προσέλκυσης επενδύσεων. Όμως, αν και αυτό το μονοπάτι είναι εφικτό, είναι ιδιαίτερα στενό. Υπάρχουν μη αμελητέοι κίνδυνοι αναφορικά με τον ρυθμό επενδύσεων, με τους πολιτικούς περιορισμούς στη χώρα και με τις εξελίξεις στην πλευρά των πιστωτών.

Αποτελεί, συνεπώς, κοινή ευθύνη τόσο της ελληνικής πλευράς όσο και της ευρωπαϊκής αυτό το μονοπάτι να διευρυνθεί από σήμερα ώστε να είναι λιγότερο ευάλωτο στις όποιες διαταράξεις και αποτυχίες. Οι δύο πλευρές, οι ξένοι, με τη διασαφήνιση ότι το χρέος δεν θα έχει μελλοντικά υπερβολική επίπτωση όσο θα προωθούνται αναπτυξιακές πολιτικές και χωρίς εμμονή σε υπερβολικό ύψος πλεονασμάτων, και η ελληνική, κυρίως με την εμπέδωση εμπιστοσύνης, έχουν αντικειμενικά την ευκαιρία να δρομολογήσουν την αρχή του τέλους της ελληνικής κρίσης. Όμως, δεν υπάρχει η εγγύηση ότι αυτό θα συμβεί και ότι δεν θα επικρατήσουν μυωπικές πολιτικές και άλλες προτεραιότητες. Μαζί με την αίσθηση ευθύνης, απαιτείται ταυτόχρονα ρεαλισμός.

Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΕΝΤΥΠΗ ΕΚΔΟΣΗ

© Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε.

Το σύνολο του περιεχομένου και των υπηρεσιών του site διατίθεται στους επισκέπτες αυστηρά για προσωπική χρήση. Απαγορεύεται η χρήση ή επανεκπομπή του, σε οποιοδήποτε μέσο, μετά ή άνευ επεξεργασίας, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.